

“Belirtilen konu ile ilgili olarak ise, mahkememizce, somut norm denetimi yolu ile iptal başvurusuna konu edilen kanun hükmünün, Anayasanın 13. ve 36. maddelerine uygun düşmediği düşünülmüştür. Aykırılık gerekçesinin açıklanmasından evvel, belirtilen Anayasa maddelerine yer vermekte fayda olacaktır.

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 –Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

A. Hak arama hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

İtiraz başvurusunun konusu olan kanun hükmünün, Anayasanın, belirtilen maddelerindeki bir takım kurallar, temel hak ve hürriyetler ile bu hakların amaç, kapsam ve sınırlarının bir arada değerlendirilmesi neticesinde, kanun hükmünün, ilk ve hususi olarak, Anayasanın hak arama hürriyeti başlıklı maddesine açıkça ve doğrudan aykırı olduğu, belirtilen diğer maddeye ise dolaylı ve bağlantılı olarak aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Öyleyse, ilk olarak 36. madde çerçevesinde izahatlar yapılmalıdır.

Burada, başvuruya konu kanun hükmüne tekrar yer vermek gerekecektir. İİK 259/1 maddesi aynen şu şekildedir. "...İhtiyati haciz isteyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesul ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 96. maddesinde yazılı teminatı vermeğe mecburdur. ..."

Kural uyarınca, ihtiyati haciz kararının uygulanması için alacaklıdan teminat alınması mecbur tutulmuştur. Düzenleme, hâkime herhangi bir takdir alanı tanınamakta; teminatı kategorik biçimde şart koşmaktadır. Dolayısıyla söz konusu norm, uyumsuzluğun çözümünde doğrudan uygulanacak niteliktedir.

Anayasa'nın 36. maddesi, mahkemeye erişim ve etkili hukuki korunma hakkını güvence altına alır. İhtiyati haciz, alacağın ileride hüküm altına alınmasını fiilen anlamsız kılabilecek riskleri önlemek amacıyla öngörülmüş bir geçici hukuki korumadır. 259/1. maddesinde öngörülen: mutlak, istisnasız ve mahkemeye takdir alanı bırakmayan teminat mecburiyeti, yaklaşık ispat kriterinden daha yukarıda bir ispat halini elinde bulunduran ve aynı zamanda ekonomik olarak zayıf alacaklı bakımından ihtiyati haciz yolunu fiilen erişilemez hale getirmektedir. Bu durumda norm, hak arama özgürlüğünü sadece sınırlamakla kalmayıp etkisizleştirme sonucunu doğurabilecek niteliktedir. Bu yönüyle aykırılık iddiası temelsiz değildir.

Teminat şartı, borçlunun korunması amacına yöneliktir. Bu yönüyle meşru bir amaç bulunmaktadır. Ancak; mahkemeye takdir yetkisi tanınmaması, alacaklının ekonomik durumunun dikkate alınmaması, haklılık derecesine göre teminat mecburiyetinin kaldırılmaması, normu katı ve otomatik bir sınırlamaya dönüştürmektedir. Daha hafif

müdahale araçları mümkünken, istisnasız teminat şartı öngörülmesi ölçülülük incelemesini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede aykırılık iddiası anayasal denetim gerektirecek ağırlıktadır.

Konunun daha iyi anlaşılması için geçici hukuki koruma tedbirleri olan ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz müesseselerinin tanımları, hukuki nitelikleri ile aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ile doğrudukları hukuki sonuçlara kısaca değinilmelidir.

İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz geçici hukuki koruma yöntemlerindedir. İhtiyati tedbir, kesin hükmün sonucuna kadar, hükmün infazını engelleyecek tehlikeyi ortadan kaldırmak amacı taşıyan geçici bir hukuki korumadır. İhtiyati haciz ise, alacaklının bir para alacağının zamanında ödenmesini güvence altına almak için mahkeme kararı yoluyla, borçlunun mallarına geçici olarak el konulmasıdır ve ihtiyati tedbirin özel bir çeşididir.

İhtiyati haciz yalnızca para ve teminat alacaklar hakkındaki davalarda veya icra takiplerinde sözkonusu olduğu halde, ihtiyati tedbir kural olarak paradan başka şeyler (haklar, menkuller, gayrimenkuller) hakkındaki davalarda alınır. Geçici koruma kurumları, hakkın “ileride hüküm altına alınabilir olma” niteliğini güvence altına alır. İhtiyati haciz bu bağlamda, alacak hakkının ileride anlamsızlaşmasını önleyen anayasal bir işleve sahiptir.

İhtiyati tedbir kararı, teminatsız olarak da verilebilir iken ihtiyati haciz kararında teminat mecburi tutulmuş ve sadece alacak bir ilama müstenid ise teminat aranmayacağı yönünde düzenleme yapılmıştır. Görüleceği üzere ihtiyati tedbir kararlarında hâkim, durum ve koşullara göre teminat alınmamasına karar verebilir. Bu geçici koruma tedbirinde hâkime açık takdir yetkisi tanınmıştır.

Geçici hukuki koruma kurumları arasında yer alan ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz, amaç ve işlev bakımından benzer nitelik taşımaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda düzenlenen ihtiyati tedbir bakımından hâkime teminat konusunda takdir yetkisi tanınmışken, İİK 259/1 hükmünde ihtiyati haciz için mutlak teminat öngörülmesi, geçici koruma sistematigi içinde açıklanması güç bir farklılık meydana getirmektedir. Kanun koyucunun benzer hukuki kurumlar arasında teminat rejimi bakımından böylesine katı bir ayırım yapmasının objektif ve makul bir temele dayanmadığı ölçüde, söz konusu düzenleme ölçülülük ilkesini zedeleyebilir ve hak arama özgürlüğüne gereksiz bir müdahale teşkil edebilir. Geçici hukuki koruma kurumları, hak arama özgürlüğünün etkili kullanımını temin eden araçlardır. İhtiyati haciz ile ihtiyati tedbir, farklı kanunlarda düzenlenmiş olmakla birlikte işlevsel olarak aynı kategoriye dahildir.

İhtiyati hacizde teminat zorunluluğu hâkime takdir alanı bırakmamaktadır. Ekonomik güç farklılıklarını gözetmemektedir. Hakkılık derecesini dikkate almamaktadır. Özellikle ihtiyati haczin yaklaşık ispat şartına bağlı olması, yargısal denetime tabi bulunması, borçlunun itiraz imkânının mevcut olması ve haksız çıkılması halinde tazminat sorumluluğu doğurması karşısında, mutlak teminat zorunluluğu ikinci ve gereksiz bir güvenlik bariyeri oluşturmaktadır. Bu durum, Anayasa m.13’teki ölçülülük ilkesini ihlal etmektedir.

İtiraz konusu kural bakımından ekonomik yetersizlik halinde adli yardım kurumunun mevcut olması sebebi ile teminat alınmamaktadır. Ancak adli yardım, yalnızca yoksulluk kriterini karşılayan kişiler yönünden uygulanabilir bir istisnadır. Hak arama özgürlüğü yalnızca yoksul kişiler için değil, herkes için güvence altındadır. Adli yardım koşullarına gerek duyulmayan ancak yaklaşık ispat kriterinin çok üstünde bir ispat halini elinde bulunduran kişiler bakımından mutlak teminat zorunluluğu, ölçülülük ilkesini zedeleyebilecek sonuçlar

doğurmaktadır. Bu sebeple adli yardım kurumunun varlığı, teminatın mutlak ve takdirsiz biçimde öngörülmesini anayasal denetim dışında bırakmamaktadır.

İhtiyati haciz talep eden, alacağını belgeyle, senetle, kesin delille ortaya koymuşsa, Yaklaşık ispatı değil fiilen tam ispatı sağlamışsa, borç ilişkisi ciddi biçimde tartışmasız ise, bu durumda neden hâlâ otomatik teminat zorunluluğu vardır? Burada anayasal problem şudur: Kanun, haklılık derecesini tamamen görmezden gelmektedir. İhtiyati haciz teorik olarak yaklaşık ispata dayanır. Ancak uygulamada çoğu dosyada: Noter senedi, kambiyo senedi, itiraz edilmemiş borç, ikrar gibi güçlü deliller vardır. Bu durumlarda mahkemede zaten yüksek derecede kanaat oluşmuştur. Dolayısıyla risk seviyesi düşüktür. Buna rağmen, haklılık derecesi ne olursa olsun teminat zorunludur. Bu, ölçülülük ölçütünde ciddi sorun meydana getirmektedir.

Tekrar ifade etmek gerekir ise, itiraz konusu düzenleme, ihtiyati haciz talebinde bulunan alacaklının haklılık derecesini dikkate almaksızın mutlak teminat yükümlülüğü öngörmektedir. Oysa ihtiyati haciz, yaklaşık ispata dayanmakla birlikte uygulamada güçlü ve tartışmasız delillere dayalı alacaklar bakımından haksız müdahale riski son derece düşüktür. Haklılık derecesini gözetmeyen bir teminat rejimi, risk esasına değil soyut varsayıma dayanmaktadır. Bu durum, müdahalenin gerekliliği ve orantılılığı bakımından anayasal denetimi zorunlu kılmaktadır. Hak arama özgürlüğü, açık ve güçlü biçimde ortaya konulmuş bir hakkın kullanılmasının gereksiz mali külfetlerle zorlaştırılmasını kapsamaz. Geçici hukuki koruma tedbirleri, yalnızca usule ilişkin araçlar değildir; bunlar, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün etkin kullanımını sağlayan tamamlayıcı mekanizmalardır. Bir hak, yargı sonunda tanınsa bile, eğer süreç içinde fiilen korunmamışsa, o hak soyut ve teorik hale gelir.

Uygulamada teminat oranı çoğu kez %15 civarındadır. Yüksek meblağlı tazminat davalarında bu oran milyonlarca liraya ulaşabilmektedir. Mesela, alkol ve uyuşturucu madde etkisinde olduğu halde araç kullanarak bir otobüs durağına kaba tabirle "dalan" ve ekonomik durumu iyi seviyede olan bir kimsenin durakta sadece otobüs bekleyen kişilere çarparak onların ölümüne ve yaralanmasına sebep olan bir hadisede, araç kullanan kişinin tamamen kusurlu olduğu apaçık ortada olsa bile, zarar görenlerin ihtiyati haciz talep etmesi halinde onlardan teminat alınmasının mecbur tutulması vicdanları sızlatmaktadır. Bu türden hadiselerde İİK 259/1 hükmünün uygulanması hakikaten akıl tutulmasına meydan vermektedir. Bir de uygulamada %15 teminat alınmasına dair yerleşmiş anlayış düşünüldüğünde nasıl dramatik bir sahnenin ortaya çıktığı anlaşılabilir.

Başka bir ifade ile, itiraz konusu düzenleme, "tamamen haklılık" halini hiçbir şekilde dikkate almamaktadır. Oysa bazı alacaklar güçlü ve neredeyse tartışmasız delillere dayanabilir. Bu gibi durumlarda haksız haciz riski son derece düşüktür. Buna rağmen düzenleme, güçlü delile dayalı alacak ile tartışmalı bir alacağı aynı teminat rejimine tabi tutmaktadır. Temel haklara getirilen sınırlamalar, soyut kategoriler üzerinden değil, somut olayın özellikleri dikkate alınarak uygulanmalıdır.

İhtiyati hacizde teminat alınır iken hakimin takdir yetkisinin tamamen kaldırılmasının ölçülülük sorununu gündeme getirdiği açıktır. Oysa geçici hukuki koruma sisteminin diğer ayağı olan ihtiyati tedbir bakımından HMK 389 ve devamında farklı bir model benimsenmiştir. İhtiyati tedbirde de mahkeme, davanın başında ve nihai hüküm verilmeden karar vermektedir. Orada da belirsizlik mevcuttur; orada da "ya haksız çıkarsa?" riski bulunmaktadır. Buna rağmen kanun koyucu, teminat konusunda hâkime takdir yetkisi tanımış; somut olayın özelliklerine

göre teminatın alınmamasına veya miktarının belirlenmesine imkân vermiştir. Dolayısıyla “davanın başında haklılık kesin değildir” gerekçesi yalnızca ihtiyati hacze özgü değildir. Aynı belirsizlik zemini üzerinde işleyen iki geçici koruma kurumundan birinde hâkime güvenilir bireyselleştirme imkânı tanınırken, diğesinde bu imkânın tümüyle ortadan kaldırılması anayasal denetim açısından sorgulanmalıdır.

Ölçülülük ilkesi gereği müdahalenin, karşılanmak istenen riskle orantılı olması gerekir. Haksız haciz ihtimali son derece düşük olan durumlarda dahi alacağın belirli bir yüzdesi oranında teminatın zorunlu tutulması, gereklilik ve orantılılık aşamalarında ciddi sorunlar doğurmaktadır. Uygulamada teminat oranının çoğu zaman %15 civarında belirlendiği dikkate alındığında, yüksek meblağlı alacaklarda milyonlarca liralık bir yükümlülük ortaya çıkabilmektedir. Bu yükümlülük, özellikle mağdur veya haklılığı güçlü alacaklı bakımından geçici koruma yolunu fiilen erişilemez hale getirebilir.

Sonuç olarak, İİK 259/1 hükmü; hâkime bireyselleştirilmiş değerlendirme imkânı tanımaması, haklılık derecesini ve risk yoğunluğunu gözetmemesi sebebi ile Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan ölçülülük ilkesi ile 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü bakımından ciddi anayasal sorunlar barındırmaktadır.

Kanunkoyucu İİK'ı baştan aşağı yeniden düzenlemeye hazırlanırken, mevcut kuralın anayasal sorunları daha görünür hale gelmiştir. Bu sebeple anayasal denetim artık kaçınılmazdır. Mevcut düzenleme ve yaklaşan yeni Cebri İcra Kanunu taslağı bağlamında anayasal denetim ihtiyacı önem arz etmektedir.

Bilindiği üzere, cebri icra hukukuna ilişkin kapsamlı bir kanun taslağı kamuoyuna yansımış olup, mevcut icra sisteminin modernize edilmesi yönünde bir irade ortaya konmuştur. Taslak düzenlemede de ihtiyati haciz bakımından teminat zorunluluğunun korunması öngörülmektedir. Bu durum, anayasal denetim ihtiyacını ortadan kaldırmamakta; aksine daha görünür hale getirmektedir. Zira kanun koyucunun düzenlemeyi yeniden ele aldığı bir dönemde, mevcut normun anayasal sınırlar bakımından değerlendirilmesi, hukuk düzeninin sistematik tutarlılığı açısından önem arz etmektedir.

Geçici hukuki koruma sisteminin yeniden yapılandırıldığı bir süreçte, teminatın mutlak ve taksirsiz biçimde zorunlu tutulmasının ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığı anayasal düzlemde açıklığa kavuşturulmalıdır. Eğer mevcut düzenleme, haklılık derecesi yüksek ve risk yoğunluğu düşük hallerde dahi alacaklının geçici koruma yoluna erişimini ciddi mali külfetlerle zorlaştırıyorsa, bu durumun devam ettirilmesi anayasal güvencelerin zayıflaması sonucunu doğurabilir.

İzah olunan sebep ve gerekçeler çerçevesinde kuralın, anayasal bağlamda meşru bir amacı yoktur. Bu sebeple iptali talep edilen kanun hükmünün Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine açıkça aykırı olduğu değerlendirilmiş ve bu şekilde, itiraz başvurusu gerekçelendirilerek Anayasa'ya aykırılık hususu açıklanmıştır.

ARA KARAR: (Gerekçeleri Yukarıda Açıklandığı Üzere;)

1- Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca, İcra İflas Kanunu'nun 259. maddesinin 1. fıkrasının, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olması sebebi ile, belirtilen kanun hükmünün somut norm denetimi yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesi'ne müracaatta BULUNULMASINA,

Esas Sayısı : 2026/67
Karar Sayısı : 2026/61

2- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesi uyarınca, başvuru kararına ilişkin 03/02/2026 tarihli ara kararın onaylı örneğinin, dava dilekçesi, cevap dilekçeleri, kurumlardan gelen yazı cevapları, bilirkişi raporları, tarafların diğler dilekçelerinin onaylı örnekleri ile dosyaya sunulan diğler belgelerin tarih sırasına göre başlıklar hâlinde sıralandığı dizi pusulası halinde Anayasa Mahkemesi'ne üst yazı ile GÖNDERİLMESİNE,

Dair; ara kararın niteliği gereğince kanun yolu kapalı olmak üzere oybirliği ile karar verilmiştir.”